

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้า พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

Guidelines for Developing Learning Management in the Learning Loss Situation of Pangmapha Phitthayasarn School under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office

ญาณภัทร วิไลจันทร์, นลรวช ยุธวงศ์, วิทยา พัฒนเมธาตา

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Yannapat Wilaijan, Nonhawat Yuthawong, Witthaya Patthanameatada
Northern College, Tak, Thailand
E-mail: Yanapa.yanapa65@gmail.com

Received: 21 November 2024; Revised: 15 December 2024; Accepted 15 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย และ2) หาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ประชากรได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 41 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.18$, $\sigma = 0.25$) เรียงจากมากไปหาน้อยคือ ด้านครูผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน และด้านสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา ตามลำดับ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย คือ การพัฒนาหลักสูตรให้ทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน การจัดงบประมาณพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และการนำผลการเรียนรู้มาพิจารณาตัดสินเกณฑ์อย่างเป็นระบบ ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย ควรสนับสนุนครูในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และประสบการณ์ จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้การวิจัยในชั้นเรียนแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนา, การจัดการเรียนรู้, สภาวะถดถอย

Abstract

This research is mixed-method research. The objectives are 1) to study the conditions and problems of learning management in the learning loss situation and 2) to find a way to developing learning management in the learning loss situation of Pangmapha Phitthayasarn school, under the Mae Hong Son secondary educational service area office. The population is 41 administrators, teachers, instructors, and basic education committee members, and 9 experts. The tools used are questionnaires and interviews. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the research found that the learning management conditions in the learning loss situation were at a moderate level ($\mu = 3.18$, $\sigma = 0.25$), ranked from highest to lowest as follows: teachers, learning activities, curriculum and curriculum implementation, student measurement and evaluation, and media and educational technology respectively. The learning management problems in the learning loss situation are: curriculum development to keep up with changes to develop students, budget allocation for internet network development for access to learning resources, determination of activities appropriate for learning units, and opportunities for stakeholders to participate in curriculum development. and using learning outcomes to consider and judge criteria systematically, respectively. Guidelines for developing learning management in the learning loss situation should support teachers in developing themselves to have knowledge and experience, organize activities taking into account the knowledge and abilities of learners and individual differences, create an atmosphere conducive to learning, use classroom research to solve problems and develop learning management, and use evaluation results to develop the quality of learning management to be consistent with a learner-focused curriculum.

Keywords: development approach, learning management, loss situation

1. บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคมรวมทั้งการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องปิดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของโรคอย่างรุนแรงสถานศึกษาต้องปิดอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีการศึกษา ส่งผลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปรับตัวปรับบทบาท และปรับรูปแบบวิธีการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด-19 สถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างปลอดภัย ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่เป็นแบบทางไกลหรือออนไลน์เพื่อทดแทนการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ และผู้เรียนทุกระดับการศึกษาต้องเรียนรู้ที่บ้านตามมาตรการป้องกันโรค ภาวะวิกฤติดังกล่าวเกิดผลกระทบต่อระบบการศึกษาไทยอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ทั้งต่อตัวครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยรวมทำให้เห็นจุดอ่อนที่ชัดเจนของระบบการศึกษาไทย การรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเห็นควรสังเคราะห์องค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เชิงการปฏิบัติที่ได้จากการวิจัย ซึ่งมีหลายมิติและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ให้เป็นมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่มีความชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ผลการสังเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลกระทบของโควิด-19 ต่อระบบการศึกษาไทย

และมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ พร้อมเสนอมาตรการเร่งด่วน กลไกสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จเพื่อประกอบการพิจารณาในการนำสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นหนึ่งจังหวัดที่จัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน เป็นจังหวัดที่มีประชากรน้อยที่สุดและยากจนที่สุดของประเทศ มีพื้นที่ที่เป็นป่าไม้ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์มากที่สุดร้อยละ 60 ของประชากรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขา สลับซับซ้อนเดินทางยากลำบากโดยเฉพาะในฤดูมรสุม นักเรียนมีผลการเรียนต่ำที่สุดจะสูงกว่าแค่เพียงนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่ใช้ภาษามลายู โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กเฉลี่ย 65 คนต่อหนึ่งโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน (2560) ที่พบว่า สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเพราะขาดครูที่มีความรู้และสื่ออุปกรณ์สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กลุ่มเด็กด้อยโอกาส/พิการ/มีความต้องการพิเศษยังไม่ได้มีโอกาสการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สาเหตุเพราะขาดแคลนครู เทคนิควิธีการจัดการสอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ไม่ส่งเสริมให้เด็กคิดวิเคราะห์ ขาดสื่อ อุปกรณ์ และรูปแบบวิธีการสอนที่เหมาะสม สภาพที่กล่าวข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน (2565) ได้จัดทำเป็นแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 เพื่อดำเนินการให้สนองนโยบายดังกล่าว โดยจัดให้มีการวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมภายใน พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนของหน่วยงานคือ โครงสร้างสำนักงานเขตมีอัตรากำลังไม่เพียงพอ สถานที่ตั้งอยู่ห่างไกล ทุรกันดาร การคมนาคมที่ยากลำบาก ด้านกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการค่อนข้างจำกัด เนื่องจากงบประมาณได้รับล่าช้า ขาดอุปกรณ์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร กระบวนการทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพ บุคลากรไม่มีทักษะการปฏิบัติงานที่นอกเหนือจากงานประจำ ซึ่งเมื่อพิจารณาผลการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2564 ผลการทดสอบระดับชาติ (O-net) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 33.48 และ 30.53

โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เป็นหนึ่งในโรงเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2562 เป็นต้นมา ส่งผลกระทบกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งรายงานสถานการณ์การแพร่ระบาดของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ข้อมูล ณ.วันที่ 20 มิถุนายน 2565 มีผู้ติดเชื้อทั้งสิ้น 45,457 ราย รักษาหายแล้วจำนวน 45,344 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.70 กำลังรักษาตัวอยู่ 113 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีผู้เสียชีวิต 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของผู้ติดเชื้อทั้งหมด (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2565) แม้ปัจจุบันสถานการณ์จะคลี่คลาย เข้าสู่ภาวะปกติรูปแบบใหม่ หรือ new normal แต่ก็ยังมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โรงเรียนจึงต้องยังคงมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดอย่างเคร่งครัด และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมามีทำให้การเรียนการสอนหยุดชะงักและส่งผลกระทบในวงกว้าง โดยเฉพาะกับกลุ่มเด็กนักเรียนที่การพัฒนาการด้านต่าง ๆ หยุดชะงัก เพราะปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่มีมาช้านานจนเกิดภาวะสะสม และการจัดการศึกษาถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบตามสถานการณ์ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online) ประสบปัญหาเด็กไม่เข้าเรียน ขาดทักษะการ

ปฏิบัติ การสูญเสียความรู้หรือทักษะใด ๆ และ/หรือ การชะลอตัวหรือขัดขวางความก้าวหน้าทางวิชาการ ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการขยายช่องว่างหรือความไม่ต่อเนื่องในการศึกษาของนักเรียน การหยุดชะงักของการศึกษาในระบบเกิดการออกกลางคัน การขาดเรียนและการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การศึกษากว้างไกลไม่สามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคลได้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมลดลง

ความเป็นมาและสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ทั้งนี้เพื่อศึกษาบริบทและสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งนำเสนอแนวทางในการพัฒนาสำหรับการประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการในสภาวะการณ์ที่การจัดการเรียนรู้ถดถอย ที่จะยังประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สนองตอบเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาจนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อคุณภาพผู้เรียนยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบผสม (Mixed-method research) การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับประชากร มีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 41 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบปรนัยกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple choice)

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Five Rating scale) กำหนดเกณฑ์การแปลผลไว้ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1
คำตอบ (Multiple response)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้
ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เพื่อ
กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยได้ 5 ด้าน นำไปสร้างนิยามปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นโครงสร้างข้อคำถาม

2. สร้างข้อคำถามตามกรอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียน
ปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ได้ข้อคำถามเพื่อสอบถาม
สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย จำนวน 50 ข้อด้านละ 10 ข้อ และข้อคำถามปัญหาการ
จัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย จำนวน 30 ข้อ ด้านละ 6 ข้อ เท่า ๆ กัน

3. เสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา
ความสอดคล้องกับเนื้อหา และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามกับความครอบคลุมเนื้อหา ให้ข้อเสนอแนะ
เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

4. นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุง จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item
-Objective Congruence) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 34 จังหวัดแม่ฮ่องสอนจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น
ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .967 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับประชากรต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขออนุญาต
ผู้บริหารโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เก็บข้อมูล
กับครูผู้สอน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาโดยการส่งมอบหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษา แจกแบบสอบถาม
ชี้แจงทำความเข้าใจและนัดหมายเก็บแบบสอบถามคืนจากครูผู้สอน และเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วย
ตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 41 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive
Statistics) ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ใช้สถิติตามประเภทของแบบสอบถาม คือ

แบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

แบบสอบถามตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) กำหนดการแปลผลดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามตอนที่ 3 หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติเบื้องต้นที่กำหนด คือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่า 3 ปี ประกอบด้วย นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ใช้เป็นข้อคำถามความคิดเห็นปลายเปิด (Open-end) จำนวน 5 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2. นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ และปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอย ข้อที่มีค่าร้อยละสูงที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ
3. นำข้อคำถามมาสรุปอุปนัย เพื่อยกร่างเป็นข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตทั้ง 5 ด้าน
4. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความครอบคลุมและสอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข
5. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิ

วิธีการเก็บข้อมูล ประสานขออนุเคราะห์กับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เสนอชื่อและขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ นัดหมายและดำเนินการตามกำหนด นำบันทึกผลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาพิมพ์สรุปรวมรายด้านเรียงเป็นรายบุคคลแล้วสรุปอุปนัย วิเคราะห์ความสอดคล้องความคิดเห็นด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ จัดลำดับตามความถี่จากสูงไปหาต่ำ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหาตามลำดับ อภิปรายใต้ตารางด้วยความเรียง

4. ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มีผลการวิจัยโดยรวม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยโดยรวม

ด้านที่	รายการ	สภาพการปฏิบัติ		แปลผล	อันดับ
		μ	σ		
1	ด้านครูผู้สอน	3.78	0.37	มาก	1
2	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.34	0.30	ปานกลาง	2
3	ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	3.27	0.57	ปานกลาง	3
4	ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน	3.19	0.74	ปานกลาง	4
5	ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	2.32	0.45	น้อย	5
โดยรวม		3.18	0.25	ปานกลาง	

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu= 3.18, \sigma= 0.25$) เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านครูผู้สอน ($\mu= 3.78, \sigma= 0.37$) สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu= 3.34, \sigma= 0.30$), ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ($\mu= 3.27, \sigma= 0.57$) และด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ($\mu= 3.19, \sigma= 0.74$) ตามลำดับ ส่วนด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\mu= 2.32, \sigma= 0.45$) ต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาสื่อและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน แต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

2.1 ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ/จุดหมายและโครงสร้างของหลักสูตร มีปัญหาสูงสุด (ร้อยละ 21.93) รองลงมาคือ ครูไม่คำนึงถึงความสามารถและความถนัดของผู้เรียน (ร้อยละ 18.37) และครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนการสอน (ร้อยละ 14.79) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องมีการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับหลักสูตร รวมถึงความรู้ในศาสตร์การสอนให้มากยิ่งขึ้น

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ มีปัญหาสูงสุด (ร้อยละ 28.06) รองลงมาคือ การส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ร้อยละ 25.00) และการจำแนกผู้เรียนเพื่อจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต่างระหว่างบุคคล (ร้อยละ 18.87) ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหน่วยเรียนและความต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

2.3 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า การส่งเสริมให้มีการทำหลักสูตรที่ทันต่อการ

เปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน มีปัญหาสูงสุด (ร้อยละ 33.67) รองลงมาคือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (ร้อยละ 27.55) และจัดทำโครงสร้างหลักสูตรที่คำนึงถึงความต่างของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา (ร้อยละ 15.30) ตามลำดับ ดังนั้นต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทด้านผู้เรียนและสถานศึกษา โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำอย่างทั่วถึง

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน พบว่า การนำผลการเรียนการสอนมาตัดสินตามเกณฑ์ให้เป็นระบบ มีปัญหาสูงสุด (ร้อยละ 25.00) รองลงมาคือ การใช้เครื่องมือสอดคล้องกับสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (ร้อยละ 20.00) และการดำเนินการวิเคราะห์ข้อสอบและจัดทำข้อสอบมาตรฐาน (ร้อยละ 16.32) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการกำกับ ติดตามและนิเทศให้ครูสามารถนำผลการจัดการเรียนรู้ การใช้เครื่องมือและข้อสอบมาใช้ตัดสินผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเกณฑ์กำหนดอย่างมีระบบ

2.5 ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า การจัดงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครูและผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ มีปัญหาสูงสุด (ร้อยละ 30.10) รองลงมาคือ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเพื่อจัดการเรียนการสอนและบริหารงานวิชาการ (ร้อยละ 21.93) และการเผยแพร่สื่อทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง (ร้อยละ 17.85) ตามลำดับ ดังนั้นสถานศึกษาต้องมีการสำรวจความต้องการใช้งบประมาณพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของสถานศึกษาให้สนองความต้องการใช้ประโยชน์ในการแสวงหาความรู้และจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมเพียงพอ

3. การหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน สรุปแนวทางรายด้านดังนี้

3.1 ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และเพิ่มประสบการณ์การประยุกต์เทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ สูงที่สุด (ความถี่ = 8) รองลงมาคือ ครูควรจัดการเรียนการสอนที่สนองความต่างของผู้เรียนในบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ความถี่ = 7) และครูควรใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (ความถี่ = 5) ตามลำดับ ดังนั้นสถานศึกษาต้องมีแผนพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน สูงที่สุด (ความถี่ = 7) รองลงมาคือ ควรมีการออกแบบและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมให้การสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างทั่วถึง (ความถี่ = 6) และควรมีการออกแบบบทเรียนที่สะดวกและง่ายต่อการเรียนรู้แบบผสมผสานตามสถานการณ์ (ความถี่ = 4) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการตรวจสอบความพร้อมด้านสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลให้สามารถสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

3.3 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า สถานศึกษาควรให้มีการจัดทำหลักสูตรเท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน สูงที่สุด (ความถี่ = 8) รองลงมาคือ ควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

(ความถี่ = 6) และควรให้อาสาผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (ความถี่ = 5) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3.4 ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน พบว่า สถานศึกษาควรมีการจัดทำปฏิทินการวัด ประเมิน และรายงานผลการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน สูงที่สุด (ความถี่ = 7) รองลงมาคือ ควรมีนโยบายส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลปฏิบัติงานการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (ความถี่ = 5) และควรกำหนดแนวทางการวัดผลด้วยข้อสอบมาตรฐานและเป็นการประเมินตามสภาพจริง (ความถี่ = 4) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องให้ครูผู้สอนร่วมกันจัดทำปฏิทินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตารางเรียน รายวิชา/กลุ่มสาระให้ชัดเจน

3.5 ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรมีการวางแผน เตรียมความพร้อม เพื่อสนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม สูงที่สุด (ความถี่ = 7) รองลงมาคือ ควรมีการปรับปรุงพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้สะดวกพร้อมใช้ (ความถี่ = 6) และควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างคุ้มค่า (ความถี่ = 5) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการมอบหมายให้มีการสำรวจความต้องการและสนับสนุนสื่อ และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างทั่วถึงก่อนเปิดภาคเรียน

5. อภิปรายผล

สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญในบทบาท ความรับผิดชอบ และความสำคัญของครูทั้งในฐานะผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และเป็นผู้ขับเคลื่อนกลไกการจัดการสอนให้บรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เป็นหลัก ครูต้องสื่อสารและมีการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับทั้งผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ สื่อสารออนไลน์ที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ในภาวะที่ผู้เรียนมีความถดถอยทางการเรียนรู้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นไปตามแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ว่าในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและครู มีการสร้างปฏิสัมพันธ์และสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน โดยครูใช้การติดต่อ สื่อสาร เพื่อสอบถามและติดตามการเรียนรู้ ความก้าวหน้า ความพร้อม และส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ แก่ผู้เรียนทั้งในโรงเรียนและบ้านพักสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรณัญญา ประพันธ์ (2566) เรื่อง แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ในสภาวะถดถอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิจัยของเมธาวลัย วิวัฒน์ครุฑ (2566) เรื่อง แนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประชาอุปถัมภ์ พบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า การส่งเสริมให้มีการทำหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน การจัดงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครูและผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ เป็นปัญหามากที่สุด 3 อันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์เป็นสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง สภาพที่ตั้งของโรงเรียนมากกว่าร้อยละ 95 เป็นป่าไม้และภูเขาสูง จัดว่าเป็นเมืองปิดทางการสื่อสาร มีข้อจำกัดด้านสัญญาณ งบประมาณสนับสนุนและจำนวนบุคลากรที่ทำหน้าที่ทำให้การบริหารจัดการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนฤมล กิจรุ่งเรือง (2565) เรื่อง แนวทางการส่งเสริมและแก้ไขปัญหภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า โรงเรียนยังไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานระดับช่วงชั้น เนื่องจากความไม่พร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตสำหรับเรียนออนไลน์ และปัจจัยทางบ้าน เช่น ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจของครอบครัว ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิต สถานศึกษาขาดแคลนทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน ครูยังขาดทักษะด้านการสอนที่จะช่วยผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และผลการวิจัยของรจิต พุ่มพฤษ (2566) เรื่อง แนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป พบว่า สาเหตุปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป มีสาเหตุ 4 ประการคือ 1) ความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน ไม่สนใจให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ สุขภาพกายและจิตใจไม่พร้อมการเรียนรู้ออนไลน์ ไม่สามารถเข้าถึงสื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีไม่พร้อมเพราะมีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ 2) การปรับตัวของครูในการจัดการสอนออนไลน์ ครูมีความวิตกกังวลในการปรับเปลี่ยนการสอนที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้มีการพัฒนาตนเองมากขึ้น เกิดความเครียดมากยิ่งขึ้น 3) ผู้ปกครองขาดการดูแลเอาใจใส่ในนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทำให้ทั้งผู้ปกครองและผู้เรียนต้องมีการปรับตัว บางส่วนขาดการสนับสนุนจากครอบครัว และ 4) การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ผู้เรียนไม่สามารถปรับตัวได้ ขาดการลงมือปฏิบัติจริง ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน เพื่อนและครูผู้สอน ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนในที่สุด

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสภาวะการเรียนรู้ถดถอยของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองด้านความรู้และเพิ่มประสบการณ์การประยุกต์เทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน อยู่เสมอ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรเท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางสังคม จัดทำปฏิทินการวัด ประเมินและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน และมีการวางแผน เตรียมความพร้อมเพื่อสนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอันดับแรกในการจัดการเรียนการสอนในภาวะปกติใหม่ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจะช่วยลดปัญหาการจัดการเรียนรู้เป็นเวลานาน ๆ ครูไม่เครียดกับรูปแบบการพัฒนาที่ไม่จำเป็น

เข้าห้องอบรม ผู้เรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้กับสื่อที่ทันสมัยและสามารถนำไปถ่ายทอดสอนผู้ปกครองได้ด้วย การมีปฏิทินที่ชัดเจนจะช่วยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเกิดการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการนำสื่อและเทคโนโลยีจากการสนับสนุนมาใช้ประโยชน์ได้เหมาะสม ลดภาระงานและภาวะถดถอยที่เกิดจากความวิตกกังวลในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asia Development Bank, 2021) กล่าวว่า การออกแบบแผนการเรียนรู้ยุควิถีชีวิตใหม่ต้องมีโครงสร้างและกำหนดทิศทางที่ชัดเจน ไม่จำเป็นต้องเหมือนหลักสูตรเดิมในภาวะปกติ มีการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและครู เพิ่มประสิทธิภาพการสอนออนไลน์ (ทางไกล) ให้แก่ครู รวมทั้งส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครองภายใต้สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนทางไกลที่มีประสิทธิภาพ และแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) เสนอแนวทางลดภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาไว้ 2 ด้าน คือ 1) นโยบายและการบริหารจัดการ ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้การช่วยเหลือเยียวยาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต พัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับหลักสูตรเนื้อหาให้ลดภาระงานของครูและงานที่ได้รับมอบหมายของนักเรียน ให้มีการใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น และใช้การสื่อสาร ชี้แจง สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แก่ผู้ปกครองและนักเรียน และ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ควรส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสร้างสุขภาวะที่ดี ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและครู ส่งเสริมและเตรียมความพร้อมอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี และส่งเสริมแรงจูงใจ เสริมสร้างการเรียนรู้แบบนันทนาการให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของรจิต พุ่มพฤษ (2566) เรื่อง แนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป พบว่า แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ควรดำเนินการใน 6 แนวทางคือ 1) การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ 2) ส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ 3) การปรับหลักสูตรและการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะทางกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม 4) การปรับวิถีวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น 5) พัฒนาสื่อการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 6) การเปิดรับการส่งเสริมสนับสนุนและการช่วยเหลือจากผู้ปกครอง

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในภาวะการเรียนรู้ถดถอยไปเผยแพร่ และกำหนดเป็นแนวทางให้สถานศึกษาในสังกัดได้นำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพปัญหาของพื้นที่แบบบูรณาการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบายและมอบหมายให้กลุ่มงานนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษารับผิดชอบในการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาใน สังกัดที่อยู่ติดขอบชายแดน พื้นที่ห่างไกล ทุรกันดารและมีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ให้ได้แนวทางส่งเสริมการจัด การเรียนรู้ในสภาวะการณ์การเรียนรู้ถดถอยสำหรับการบริหารจัดการศึกษายุคปกติถัดไป (Nex normal)

3. สถานศึกษา ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA และ กระบวนการนิเทศภายในเชิงระบบเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และ การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ

4. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแบ่งปัน ความรู้ ประสบการณ์ แนวทางการปฏิบัติที่ดี (Best practice) ด้วยกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาและกับสถานศึกษาอื่น เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองของครูให้มีความรู้และเพิ่มประสบการณ์ใหม่ ๆ ในบรรยากาศที่มีความเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อแก้ปัญหาสภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ยุควิถีชีวิตใหม่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อจัดการเรียนรู้ในภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ของนักเรียนในยุค Nex normal สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4. ควรมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ของนักเรียน หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคไวรัสโควิด-19 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

นฤมล กิจรุ่งเรือง. (2565, ธันวาคม). “แนวทางการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของ นักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี.” ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 19 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน*. 8-9 ธันวาคม 2565 : 1124-1134

เมธาวลัย วิวัฒน์ครุฑ. (2566). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประชาอุปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รจิต พุ่มพฤษ. (2566). แนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลัง สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วรัญญา ประพันธ์. (2566). แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570. แม่ฮ่องสอน: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน. กรุงเทพมหานคร: องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ).
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2565). รายงานสถานการณ์ทางสังคมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประจำปี 2565. เรียกใช้เมื่อ 15 เมษายน 2565 เข้าถึงจาก https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/msoweb/download/article/article_20220920160843.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565). การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 : สภาพการณ์ บทเรียนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2561-2565. แม่ฮ่องสอน: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- Asia Development Bank. (2021). *Learning and Earning Loss from COVID-19 school closures in Developing Asia*. Special Topic of the Asia Development outlook 2021.